

Mährijemal / nowella

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Mährijemal / nowella MÄHRIJEMAL

Mährijemal aýnanyň öňünde özüne timar berip oturanam bolsa, hereketleri göwünli-göwünsizdi. Şu toýa onuň asla gidesi gelenokdy, ýöne jorasy Jemal: «Näme boldy gyzy, saňa? Öň-ä obamyzda toý bolsa, menden öňdediň. Ýa menden bir zady gaty gördüňmi, toýa meniň bilen gidesiň gelenokmy?» diýip, el telefonyndan janygyp duransoň, bialaç jorasynyň göwni üçin şaýlanmaly boldy. «Bolýar, taýyn bolamsoň, özüm üstüňden bararyn» diýdi-de, jorasy bilen hoşlaşdy. Toý köýneklerinden birini geýdi. Indi saçlaryna timar beribermelidi welin, ýene-de öz isleginiň garşysyna gidip bilmän, aýnanyň öňüne geçip esli oturdy. Içki dünýäsine berildigiçe-de, ýatlamalar, dürli hili oýlar ony gaplap aldy.

... Toýa çagyrylan bagşy-sazandalar toýuň agşamky şowhunyny ýetjek derejesine ýetiripdi. Gelen myhmanlaryň köpüsi tans meýdançasyndadylar. Mährijemalam joralary bilen tans edip ýördi. Birdenem gapdaldaky aýlawda oğlanlar bilen tans edip ýören Döwran onuň gaşynda peýda boldy. Döwran gyzlaryň

aýlawyna ýörite gelip goşuldymy, ýa tans edip ýörşüne, nädip gyzlara goşulanyny özem bilmän galdymy, muny hiç kimem aňşyrmady. Aňşyrjak bolup barýanam ýokdy. Esasy zat, şol pursatda Döwran Mährijemala ýylgyryp bakdy-da: «Küştdepdä-de çyksan-a» diýdi. Soňam ýene oglanlaryň aýlawyna goşulyp gitdi. Mährijemal Döwranyň haýyşyny nähili manyda kabul etmelidigini entek bilmese-de, küştdepdä joralary bilen çykdy.

Döwran bilen Mährijemal obadaşdylar, deň-duşdular. Bir mekdepde okaýardylar. Döwran Mährijemaldan bir ýyl ýokary synpda okaýardy. Döwranyň bu ýyl mekdep bilen hoşlaşýan ýylydy. Olar mekdepde arakesme wagtynda, ýa ýolda-yzda duşýardylar, salamlaşýardylar. Ýöne henize çenli ikisiniň arasynda şundan artyk gep-gürrüň bolmandy. Döwran deň-duş gyzlarynyň köpüsiniň höwesleýän oglanydy.

Mährijemal küşt depmäni gowy görýärdi. Joralary bilen toýlarda küşt depen mahallary, kä guşlar ýaly ganatlaryny ýaýyp uçup gidiberjege meňzäp, kä topraga tagzym edýäne çalym edip, aýlanyp şeýle bir küşt deperdiler, heziller ederdiler. Bu gün bolsa Mährijemal küşt depmek hakynda pikir edip bilenokdy, şonuň üçinem onuň hereketleri hemişekilerinden tagaşyksyzrak gelýärdi. Ol aram-arap Döwranyň aýlanyp-pyrlanyp ussatlyk bilen küşt depişine göz aýlap goýberýärdi. Ortadaky kiçi aýlawda küşt depip ýören Döwran dostlaryndan saýlanyp durdy. Göwnüne bolmasa, Döwran bu gün küşdi diňe Mährijemal üçin depýän ýalydy.

Toý bagşylary iň soňky küştdepdi sazynyňam çalmandygyny habar berensoňlar, myhmanlar öýlerine dagamak bilen boldular. Mährijemalam goňşy gyzlar bilen öýlerine gaýtdy. Öýlerine ýetip gelýärkäler, gyzlaryň biri yzdan gelýän hümrüde tarap gaňrylyp seretdi-de, geň galmak bilen:

– Olar nämeüçin bäräk gaýtdylarka? Öýlerine aňyrylygyna gitmeli ahyry – diýdi. Mährijemal kimler hakynda gürrüň edilýändigini bilmek üçin yzyna seredeninde, yzrakdan gelýän iki oglanyň biriniň Döwrandygyny tanady. Gyzlar hersi öz öýüniň deňine gelende, sowlup galdylar. Mährijemal öýlerine sowulýança, ile gep-gürrüň bolayjak bir wakanyň bolaryndan çekinip, içinde jany galmady. Ýöne Döwran dagy yzrakdan ýöräp gelişlerine, gyzlar bilen aranam ýygjamlatjak bolmadylar, sözem gatmadylar. Döwran bir zat diýip söz gataýan bolsa, oňa näme jogap berjegini bilmän gelýän Mährijemal:

– Meniň ýagdaýymy bilendir. Çakymdanam akyllý oglan eken –

diýip, Döwrandan hoşal boldy. Şonuň ýaly toýdan öýe «ýoldaşly» gaýdylan gezekleri soňam birnäçe gezek bolupdy. Ýöne Döwran dagy gyzlaryň hiç biriniňem adyny tutup habar gatmansoňlar, olar bu syrly «ýörişiň» sebäpkäriniň kimdigini bilip bilmän ýördüler.

Şol ýyl mekdepde gurnalan gutardyş agşamyndan köp wagt geçmänkä, «Döwran gulluga gidipdir» diýen gürrüňi eşidip, Mährijemal birbada geň galdy:

– O nähili gulluga gidipdir? Öz-ä iki ýyllap gulluga gidip barýar, bir gezegem maksadyny anyk-aýdyň aýtman gidiberipdir-le? Muňa nähili düşümelikä? Meni synap görjek boldumyka? Aý, ýok-la, beýle däldir-le. Ýa maňa bir zatlar diýmäge çekinip, aýdybilmän gidiberdimikä?... Ol: «Men gelyänçäm, arkaýyn akuwyny okasyn, mekdebi gutarsyn. Gullukdan gelemsoň, onsoň gürleşerin» diýendir.

Döwran gullukdan gelyänçä, Mährijemal şu pikir bilenem gezdi. Ol mekdebi tamamlap, öz obalaryndaky çagalar bagyna işe başlady. Ahyry: «Döwran gullugyny gutaryp gelipdir» diýen hoş habaram geldi. Gullukdan geleninden soň, Döwran kämahal Mährijemalyň işleýän çagalar bagyna gelyärdi. Bu ýerde onuň dosty Mergenem işleýärdi. Mergeniň ýokary okuw mekdepleriniň birine okuwa girmek arzuwy bardy. Onsoň ol gullukdan geleninden soň, synag döwri gelyänçä, boş ýatmazlyk üçin çagalar bagynda işe durupdy. Ol ýerde oňa etmäge iş ýeterlikdi. Şonuň üçinem Mährijemal Mergene çagalar bagynyň çäginde häli-şindi duşýardy. Döwran dostunyň ýanyna gelen mahaly Mährijemala bir zatlar diýmek isleýän ýaly garaýyş bilen serederdi. Ýöne gürrüň salam-helikden aňry geçmezdi. Döwranyň bu bolşuny Mährijemal özüniň ile gep-gürrüň bolmazlygy üçin edilýän alada, abraýyna goýulýan sarpa, edeplilik hasap edýärdi.

Ine, bir günem Mährijemal üçin tomsuň günü ýyldyrym çakan ýaly, garaşylmadyk bir ýagdaý boldy. Döwran gelip özüniň öýlenýändigini aýdyp, Mergene-de, Mährijemala-da çakylyk hatyny gowşurdy.

– Näme? O nähili?

Mährijemalyň aňynda ýaňlanyp giden şu iki sowaldan onuň gulaklary gapylyp gitdi. Mährijemal öz ýagdaýyny Döwrana bildirmejek bolup ýere bakdy. Döwran: «Toýa baryň» diýip, hoşlaşmak bilen boldy. Mährijemal uzakly gün içini hümläp gezdi.

Ol şol günden soň, Döwran bilen ýeke gezegem görüşmedi. Döwran çagalar bagyna dostunyň ýanyna gelende-de, Mährijemal müýnli ýaly ondan gaçyp gezdi. Döwranyň öýleniş toýuna gitmeg-ä onuň hyýalynda-da ýokdy.

Ine-de, toý günü geldi. Mährijemal entegem näderini bilmän, aýnanyň önünde otyrды. Her hili oýlar ony ol kenardan alyp, beýleki kenara oklaýardy.

Häzir bolsa içki dünýäsinde gopýan harasada basalyk berip, joralary bilen toýa gitmelidi.

Bezenip-beslenip boldum edip, Mährijemalyň gapa ýönelenem şoldy welin, el telefonyna jaň geldi. Mährijemal: «Entegem bolaňokmy, gyz?» diýen igençli gepi eşitmäge taýýarlanyp «Alo» diýdi.

– Alo, Mährijemal, salam. Bu men Döwran.

Döwranyň sesini eşidip, Mährijemalyň üstünden gaýnag suw guýlan ýaly boldy. Ysgyny gidip, oturgyja geçip oturdy. Ol: «Bu näme boldugy? Şu mahal, toýy gidip duran mahaly maňa näme diýjek bolýarka?» diýip oýlansa-da, Döwran hiç zat hogap bermän, telefonyny saňňyldaýan ellerden gaçyraýmajak bolup, mäkäm tutdy.

Aňyrdan ýene Döwranyň sesi eşidildi:

– Mährijemal, haýyş edýän, telefony goýman meni diňlemegiňi haýyş edýän. Men saňa bir zady aýtmaly. Men muny saňa birmahal aýtmalydym, ýöne wagt geler, hemme zat öz-özünden ýerbe-ýer bolar öýtdüm. Men häzir, şu pursatda meseläni özümiň çözmelidigime düşündim – diýende, Mährijemalyň elinden tasdanam telefony gaçypdy. Ol ýene özüni dürsäp, diňlemegini dowam etdi.

– Mährijemal, ýadyňa düşýärmí-düşmeýärmí bilmedim, mekdepde okaýan mahallarymyz bir toýda seniň küştdepdä çykmagyňy haýyş edipdim. Soňam näçe gezek biz seni joralaryň bilen öýüňize ugradypdyk. Men şu zatlaryň hemmesini...

Döwran diýjek sözlerini aýdyp gutarmanka, telefonun aňyrsynda duran başga birine ýüzlenip aýdýan: «Dursana, şu gün bolmasa, soň hiç mahal!» diýýän sözleri eşidildi. Soňam ýene Mährijemala ýüzlendi:

– Mährijemal, menden gaty görme. Ýöne men muny saňa hökman aýtmaly! Dostum Mergen seni söýýär!.. Şu çaka çenli saňa söýýändigini aýdyp bilmän gezdi. Men dostumyň saňa öz ýüregini açyp bilmegi üçin mümkinçilik döretjek bolup, elimden gelenini etdim. Ýöne ol seniň gözleriňe garap bir zatlar diýmäge

çekindi. Seniñ özüñe duýduryp bilmedigem bolsa, hemişe seni görmegiñ arzuwynda gezdi. Çagalar bagyna işe ýerleşmeginiñ sebäbem şol. Şu mahalam ýanymda. Haýyş edýän, telefony goýma-da, Mergeni diñle – telefonuç aňyrsyndan Döwranyñ ýanyndaka ýüzlenip: «Indi bir aýt-da, dyn» diýýän sesi eşidildi.

– Mährijemal!

Telefonuç aňyrsyndan Mergeniñ sesi eşidildi. Ol ses ýuwaşja gürlänem bolsa, Mährijemalyñ beýnisinde, ýüregide ýañlaýp, tutuş süňnüni elendirip gitdi. Mährijemalyñ bokurdagy dykyn aldy, ullakan gözleriniñ owasy ýaşdan doldy. Mergen çalaja ardynjyrady-da, sözünü dowam etdi:

– Mährijemal, men seni mekdepde okan döwrümizden bäre gowy görýän. Meniñ seniñ şu çaka çenlem halaýandygymy, ine, Döwrän bilýär. Seni söýýändigimi özüñe aýdyp bilmän, Döwrana aýtdym ýördüm. Mährijemal, men senden hoş söze garaşýan. Şu gün agşam küştdepdini bile depeli. Eger sen küştdepdä çyksañ, men onda sen garşy däl diýip kabul ederin. Eger çykmasañ, onda...

Mährijemal ýuwaşlyk bilen telefonuç düwmesine basdy. Ol: «Men bu günüñ geljekdigi hakynda arzuw etmäge-de milt edip bilmändigim ahyry. Mergen, biz bu gün küştdepdini bile deperis» diýip pyşyrdady-da, gözlerinden gaýdan gözýaşlaryny sylady.

Çemen ANNABERDIÝEWA. Hekaýalar